

## A törvény fogadtatása\*

**Február 26.** – A szövetségi parlament Polgárok Tanácsa egyhangúlag elfogadta a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságának védelméről szóló törvényt. Mind a 91 jelenlevő képviselő rászavazott a törvényre. A délután folyamán a parlament Köztársaságok Tanácsa is megszavazta a törvényt.

• Balla Lajos Laci szerint a kisebbségi kerettörvény elfogadása erősíti a JSZK tekintélyét és nemzetközi helyzetét. A magyarok szempontjából egy kedvező lépés, mert elősegíti a nemzeti identitásunk megmaradását és egyáltalán a fennmaradásunkat. A törvényben nem található meg mindaz, amit a magyar szervezetek és pártok akartak és kértek, de mégis elfogadják a realitásokat és örülnek ennek a jogszabálynak is, úgy ahogy van. Balla szerint kiegészítő politikai és jogi intézkedésekre lesz szükség ahhoz, hogy a törvényben előírányzottakat pl. a hatalomban való képviseletet a gyakorlatban megvalósíthassuk. Ez nem lesz könnyű feladat, hiszen a miloševići rendszer tisztogatott, a kormányokon és a minisztériumokon végigsöpört, ezért sok kisebbséginek távoznia kellett. Nagyon fontosnak tartja, hogy a törvény előírányozza a kisebbségek önrendelkezési jogát, gondolva itt az oktatásra, a tájékoztatásra, művelődésre stb. S végül a legnagyobb

---

\* A nemzeti kisebbségek jogairól és szabadságairól szóló törvény 2002. február 26-ai elfogadása után megjelent írások, cikkek, állásponatok gyűjteményét Bozóki Antal állította össze és bocsátotta rendelkezésünkre.

vívmánya a jogszabálynak, hogy a kisebbségek saját maguk fogják eldönteni, hogy mi kell és jó nekik, többé nem más teszi meg ezt helyettük, mint ahogy azt az eddigi gyakorlatban volt, közli a Magyar Szó.

**Február 27.**

### **Mérföldkő a kisebbségi jogokért vívott harcban\***

Józsa László nyilatkozata

A kedden (február 26-án – a szerk. megjegyzése) elfogadott jugoszláv kisebbségügyi törvény mérföldkövet jelent abban a harcban, amelyet a vajdasági magyarság vívott jogaiért az 1990-es évek eleje óta – közölte az MTI-vel Józsa László, a Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) alelnöke.

A délvidéki magyar politikus – aki egyébiránt a vajdasági Ideiglenes Magyar Nemzeti Tanács elnöke is – úgy vélekedett, hogy a kisebbségügyi törvénnyel remélhetőleg új időszámítás kezdődik a kisebbségek iránti viszonyulásban, mert létrejöttek ennek a jogi előfeltételei.

A kerettörvény jogi értelemben lerakja a személyi elvű kisebbségi autonómia alapjait, s olyan elképzelés kap jogi garanciákat, amely a korábbi vajdasági magyar pártpolitikai szerveződésekben, de a VMSZ autonómia-konceptiójában is hangsúlyosan szerepet kapott. Józsa rámutatott arra, hogy a VMSZ „politikai sikereinek

---

\* Magyar Szó, 2002. február 27., 1. oldal

lajstromában a kisebbségi kerettörvényt összeköti a vajdasági hatáskörök visszaszolgáltatásáról szóló törvénnyel”, amelyet nemrégiben fogadott el a szerbiai parlament.

A politikus emlékeztet arra, hogy e két törvény révén a VMSZ hárompilléres autonómia-konceptiójának két pillére – a vajdasági autonómia és a személyi elvű autonómia – a gyakorlati megvalósulás irányában visszavonhatatlan lépéseket tett.

– Az autonómia-konceptió harmadik pillére, a magyar kisebbség által többségében lakott településekre vonatkozó területi autonómia tekintetében még nem állunk olyan jól, de az észak-bácskai és az észak-bánáti magyar és nem magyar többségű önkormányzatok együttműködése ilyen téren is bizakodással tölt el – mondja Józsa.

A politikus szerint az említett eredményekből látszik, hogy a VMSZ nem keveset tett az elmúlt években, hogy alapvetően stabilizálja a vajdasági magyarság sorát és kilátásait. Józsa László emlékeztetett arra, hogy mind a hatásköri törvény, mind a kisebbségügyi törvény előkészítésében részt vettek a VMSZ szakértői.



## Kisebbségi jogok és intézményes képviselő\*

Balla Lajos – Laci a kisebbségi törvényről

Balla Lajos magyarkanizsai polgármester, a szövetségi parlament alsóházának képviselője a jogszabály elfogadása alkalmából az MTI-nek nyilatkozva kiemelte: Jugoszlávia történetében most először fordul elő, hogy külön törvény szabályoz kisebbségi közösségi jogokat, és biztosít intézményes képviseletet a kisebbségeknek. (Eddig a kisebbségek jogairól csak az alkotmányban volt szó, amelynek vonatkozó passzusát a mindenkori központi vezetés meglehetősen „rugalmasan” értelmezte és kezelte. Külön törvényi szabályozás híján Slobodan Milošević például államfői ténykedése idején éppen az alkotmány vonatkozó cikkére hivatkozva hozatott olyan törvényeket, amelyekkel alaposan megnyirbálta Vajdaság autonómiáját.)

A Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) elnökségi tagja igen nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a kerettörvény szövetségi szinten létrehozza a nemzeti kisebbségek tanácsát, amely a kormány mellett fog működni. A testület azt a feladatot kapja, hogy "megőrizze, előmozdítsa és védelmezze a nemzeti kisebbségek etnikai, vallási, nyelvi és kulturális sajátosságait".

A törvény értelmében az ország területén élő minden nemzeti közösség szövetségi szinten létrehozhatja a maga nemzeti tanácsát. E testületek kezelik majd a ki-

---

\* Magyar Szó, 2002. február 27., 1. és 16. oldal



sebbségek művelődésével, oktatásával, tájékoztatásával és nyelvhasználatával kapcsolatos kérdéseket. A kerettörvény előírja, hogy a nemzeti tanácsok tagjait elektorok választják meg, akik lehetnek a kisebbséghez tartozó önkormányzati, tartományi, köztársasági vagy szövetségi képviselők, illetve olyan, valamely kisebbséghez tartozó személyek, akik összegyűjtöttek legalább száz támogató aláírást. A nemzeti tanácsok működését és megválasztását ugyancsak külön törvénnyel fogják szabályozni.

A szövetségi kormány mellett létrejön a nemzeti kisebbségi alap, amely költségvetési forrásokból finanszírozza majd a nemzeti kisebbségek helyzetének javítását és kulturális életének fejlődését szolgáló tevékenységet.

A kerettörvény értelmében az ország összlakosságának két százalékát meghaladó kisebbségek képviselői – adott esetben magyarok és albánok – saját nyelvükön szólalhatnak fel a szövetségi parlamentben, kötelező lesz minden rendelkezést és beadványt megjelentetni ezen a két nyelven.

Az adott közigazgatási egységen belül – lehet önkormányzat vagy tartomány egyaránt –, ahol a nemzeti kisebbség meghaladja az összlakosság 15 százalékát, kötelező biztosítani a kisebbségek hivatalos nyelvhasználatát. Amennyiben ennél kedvezőbb szabályozás volt eddig érvényben, azt nem lehet felülvizsgálni.

A kerettörvény értelmében minden kisebbséghez tartozó magánszemély korlátozás nélkül bármikor használhatja nemzeti szimbólumait. Azokon a településeken, ahol hivatalosan is bevezették a kisebbségi nyelvhasználatot, a nemzetiségi ünnepek idején hivata-

losan is használhatók lesznek majd az adott kisebbségek nemzeti szimbólumai.

A kerettörvény értelmében a kisebbségek lakta területeken tilos olyan intézkedés foganatosítása, amely a lakosság etnikai összetételének megváltozását idézheti elő.

Tilos továbbá a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságának a korlátozása.

Balla Lajos – Laci rámutatott arra, hogy a kisebbségi kerettörvény kidolgozásakor rendszeresen folyt az egyeztetés az Európai Unió és az EBESZ szakértőivel. A vajdasági magyar politikus szerint a kedden elfogadott kerettörvény sok tekintetben jobb megoldásokat kínál a kisebbségi jogok védelmére, mint jó néhány nyugat-európai országban érvényben levő jogszabály. (MTI)

### **Kisebbségi törvény autonómia nélkül\***

A Vajdasági Magyar Demokrata Párt közleménye

A Vajdasági Magyar Demokrata Párt megdöbbenéssel vette tudomásul, hogy a jugoszláv parlament olyan kisebbségi törvényt fogadott el, amely mellőzi a kisebbségi autonómiát.

A törvény megkerüli a perszonális autonómia létrehozatalához elengedhetetlenül szükséges külön választói névjegyzék létrehozatalát. Ezzel azonban az általa-

---

\* Magyar Szó, 2002. február 27., 16. oldal

nos, többpárti választásokat is megkerülve a mindenkori szerb hatalom kiszolgálására, előírja az ideiglenes nemzeti tanácsok létrehozatalát.

Ismeretes, hogy a VMDP a végrehajtó szervvel is rendelkező magyar (perszonális) autonómia tanácsát a vajdasági magyar választók névjegyzéke alapján, többpárti választások útján kívánja létrehozni. Csakis így érhető el, hogy azok a képviselők, akik a vajdasági magyar közösség identitásának megőrzése szempontjából fontos kérdésekkel foglalkoznak, ne a szerb hatalomnak, hanem magyar választóiknak tartozzanak felelősséggel.

A most meghatározott szövetségi törvény nyomán viszont a VMSZ képviselői és tanácsnokai maguk választhatják meg a csupán tanácsadói szerepkörrel felruházott ideiglenes nemzeti tanácsot.

Tekintettel az ötszázalékos választási küszöbre és tényre, hogy magyar szavazatokkal a szerb képviselőházba nem lehet legitim magyar képviselőt bejuttatni, várható, hogy ez az új szerv nem a tényleges magyar érdekeket jeleníti meg majd a szerb politikai szintéren, hanem éppen fordítva: vállalnia kell a szerb nemzeti érdek magyarok felé történő közvetítését. Lehetőleg úgy, hogy az autentikus magyar érdeknek tűnjön.

Hogy pont ez az új kisebbségi törvény lényege, mi sem bizonyítja jobban, minthogy meghozatalára a magyar képviselőkkel együtt még Šešelj radikálisai és Milošević szocialistái is rászavaztak.

Meg az is, hogy a szinekúra jellegű ideiglenes nemzeti tanácsok létrehozatalára vonatkozó úgynevezett záró rendelkezéseket a jugoszláv kormány az utóbbi



napokban, a nyilvánosság megkerülésével iktatta be a képviselők elé kerülő törvényjavaslat szövegébe.

A Vajdasági Magyar Demokrata Párt értékelése szerint a kisebbségi törvény nemzeti tanácsok létrehozatalára vonatkozó rendelkezései szöges ellentétben állnak a vajdasági magyarság autonómia-törekvéseivel.

A VMDP tovább folytatja a politikai küzdelmét a magyar (perszonális) autonómiáért. Célja az, hogy a szerb hatalom végül felismerje: mind a magyar, mind pedig a többi kisebbség csak a tényleges perszonális autonómia birtokában kezdheti meg integrálódását a szerbiai társadalomban – áll a VMDP közleményében, amelyet Ágoston András elnök írt alá.

### **Március 3.**

#### **Forradalmi áttörés\***

Dr. Korhecz Tamás tartományi kisebbségügyi titkár a héten elfogadott szövetségi kisebbségvédelmi kerettörvényről nyilatkozik

Dr. Korhecz Tamást, tartományi kisebbségügyi titkárt a szövetségi kisebbségvédelmi kerettörvény kapcsán arról kérdeztük, hogy az új jogszabályban benne van-e minden, amire nekünk itt szükségünk van?

– Nincs természetesen benne, mert ezt a törvényt nem mi írtuk, nem kizárólag mi írtuk, és nem kizárólag

---

\* VARJÚ Márta: Magyar Szó, 2002. március 3., 8. oldal

a mi szükségleteinkre készült. Ezért nem mondhatjuk, hogy a törvényben benne van minden, hiszen mi az óvodától az egyetemig a teljes magyar nyelvű képzést irányoztuk elő, miközben ez a törvény erre nem kötelezi az államot. Ugyanakkor a jogszabály kitűnő jogi keretet biztosít arra, hogy a vajdasági magyarság igényeihez mértén olyan kisebbségvédelmi rendszert alakítsunk ki törvényi, jogszabályi szinten, de a gyakorlatban is, amely megteremti azokat az előfeltételeket, hogy a vajdasági magyarság magyarként, egyenrangú polgárként élhessen és megmaradhasson ezen a területen, az anyaországon kívül. Ilyen szempontból üdvözljük a törvény elfogadását, és biztató lépésnek tartjuk jogaink megvalósítása terén. A törvény rengeteg újdonságot tartalmaz, és nagyon sok szempontból javítja a jelenlegi hatályos jogi keretet. Amit mindenekelőtt és felett ki kell emelni: a törvény először a jugoszláv állam több mint 8 évtizedes fennállása óta elismeri és szavatolja a kisebbség önkormányzathoz, autonómiához való jogát az anyanyelvű oktatás, tájékoztatás, kultúra és nyelvhasználat terén. Ez forradalmi áttörést jelent, először történt meg, hogy Jugoszláviában a törvényalkotó bármilyen szinten elismerte azt, hogy a kisebbségeknek maguknak kell saját képviselőik révén dönteniük az olyan kérdésekben, amelyek elsősorban a kisebbségeket érintik, és azokban a kérdésekben is, amelyekben a kisebbségeknek és a többségeknek eltérő érdekeik vannak. Ez hatalmas dolog, és azt hiszem, hogy a Kárpát-medencében és Közép-Kelet-Európában csupán két országban ismerik ezt a jogot, pedig ez a kisebbségeknek alapvető szüksége minden országban.

• A törvény által felkínált modell azonos-e a VMSZ elképzeléseivel?

A felkínált modell nem teljes egészében azonos a VMSZ vagy más vajdasági magyar pártok által elképzelt modellel. Ezzel meg kell békülnünk és barátkoznunk. Ebben a modellben kell megtalálni azt a mozgásteret, hogy mi ezt az autonómiát valójában hatékonyan és az életben is érvényre juttassuk. Autonómia ugyanis nagyon sokféle lehet, sokféle hatáskörrel. Ez a megoldás közel áll a VMSZ elképzeléséhez, hiszen előíranyozza, hogy ezek az autonóm területek nemcsak javaslattevő vagy véleményezési jogkörrel rendelkeznek, hanem igenis hatósági és állami funkciókat is gyakorolnak. Az állam átengedheti az önkormányzatok részére olyan döntések meghozatalát és végrehajtását, sőt intézmények alapítását, amelyek fontosak az adott területen. Ezt az autonómiakeretet tartományi rendeletekkel és köztársasági törvényekkel kell tartalommal megtölteni. A nemzeti tanács megalakítását a törvény szavatolja, hiszen az önkormányzatnak joga van erre, ugyanakkor a végrehajtási rendelkezésekkel, tartományi és köztársasági jogszabályokkal kell majd előíranyozni azokat a funkciókat, amelyeket a nemzeti tanácsok ellátnak majd. Én nagyon remélem, sok ilyen funkció lesz, különösen a magyarság esetében. El tudok képzelni iskolaalapítási jogokat, az intézmények igazgatásában való részvételt, bizonyos szabályozást az iskolai programok elfogadásában. Első lépésként én azt tartanám jónak, ha például a tartomány a kisebbségi nyelvű program megalkotását rábízna a nemzeti tanácsokra. Erre most megvannak a jogi lehetőségek és a jogi keretek.



Az autonómia mértéke attól függ majd, hogy hány ilyen feladatot vesznek át a nemzeti tanácsok. Ez különbözhet az egyes nemzetiség esetében, hiszen egyáltalán nem biztos, hogy a roma nemzeti tanács szeretne olyan funkciókat ellátni, mint a magyar nemzeti tanács. Nem is kell, hogy ellásson, ha nem akar, ne tegye, helyette majd megcsinálja az állam. Ha viszont a magyar közösség igényt tart ezeken a területeken az önkormányzatokra, akkor ezt meg kell tölteni tartalommal. Az omnibusztörvénnyel gyakorlatilag a tartomány lehetőséget kapott arra, hogy ennek a törvénynek a szellemében hatósági jogköröket ruházzon át a nemzeti tanácsokra, és ezzel tudjuk lépésről lépésre, fokról fokra kialakítani és kiépíteni a vajdasági magyarság autonómiáját. Ez közös érdek.

### **Politikai szándéknyilatkozat, nem több\***

A KDEM álláspontját a szövetségi kisebbségvédelmi törvényről Ágoston Károly alelnök ismertette

A Kereszténydemokrata Európa Mozgalom üdvözli ennek a dokumentumnak a létrejöttét, ugyanakkor sajnálattal kénytelen megállapítani, hogy törvény nem született, csupán egy politikai szándéknyilatkozat, összegezte tömören a KDEM véleményét a szövetségi kisebbségvédelmi törvényről annak alelnöke és jogszakértője, Ágoston Károly.

---

\* Kókai Péter: Magyar Szó, 2002. március 3., 9. oldal

Vegyük a törvény fogalmának két klasszikus definícióját – kezdi az elemzést a jelenleg ügyvédként dolgozó jogász, aki több évet dolgozott törvényhozással foglalkozó szaktestületekben. – Az egyik szerint a törvény „az állam törvényhozó hatalma által kibocsátott kötelező jogszabály”, a másik szerint „azok a jogtételek, amelyek az emberi életviszonyokat kényszerítő módon szabályozzák”. Aki részleteiben is ismeri ezt a törvényt, az már nyilván sejti is, hogy miért idéztem ezt a két meghatározást. Hol van ennek a törvénynek a cikkelyeiben a „kötelező” erő, vagy a „kényszerítő mód”? Nincs sehol, ez a törvény nem kényszerít és nem szankcionál, nem indít eljárást és nem büntet, vagyis nem több, mint egy politikai szándéknyilatkozat. Ebben a minőségében persze üdvözlendő, mert legalább nyilvánít egyfajta politikai akaratot, és felsorolja a lehetőségeket, de fontos látni, hogy ennyi, és nem több. Megfogalmazása annyira általános, hogy már szinte alkotmányfüggetlennek is túl bő, nemhogy kényszerítő erejű törvénynek.

A KDEM alelnöke szerint ez a törvény további kérdéseket is felvet, és az azokra adott válaszok rámutatnak a törvény további hiányosságaira. Az egyik ilyen jogos kérdés, hogy ki áll a törvény mögött, és az erre adott válasz az, hogy a szövetségi képviselőház, vagyis egy olyan állam legfelsőbb szerve, amely inkább csak papíron létezik, mintsem a valóságban. A másik ilyen kérdés, hogy kinek jó ez a törvény. „A jelenlegi hatalomnak, amely most ezt a semmire sem kötelező deklarációt lobogtatja Európa felé, és a jelenlegi hatalom koalíciós partnereinek, akik ezt igyekeznek eredmény-

ként felmutatni saját választópolgáraik előtt” – véli Ágoston Károly.

– Ha viszont ezek a koalíciós partnerek ezt úgy igyekeznek bemutatni, hogy ezzel a törvénnyel már megteremtődött – konkrét esetben – a magyarság alapvető önrendelkezési törekvéseinek a második pillére is, nos, akkor sajnos, meg kell állapítanunk, hogy meglehetősen gyenge pillérekről van szó, mert ez a kerettörvény jelenlegi formájában egy tartalom nélküli üres keret. És ha már nálunk, magyaroknál tartunk: tényszerűen meg kell állapítanunk, ha az őslakos magyar közösség elismeri ezt a törvényt, akkor ezzel elismerte azt is, hogy itteni létét kisebbségi létként éli meg – teszi hozzá a KDEM alelnöke.

Ágoston Károly szerint a törvénynek már a neve is figyelmeztető és jelzésértékű: „Törvény a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságának védelméről”. „Ezek szerint ezt a szabadságot és ezeket a jogokat valaki(k) veszélyezteti(k), ha már egyszer védelemre szorul” – állapítja meg.

A KDEM egyik legkomolyabb bíráló észrevétele a nemzeti tanácsok létrehozására vonatkozik. A törvényben taglalt elektori rendszer ugyanis, meglátásuk szerint, egyrészt bebetonozza a jelenlegi politikai erőviszonyokat azzal, hogy gyakorlatilag legalizálja az Ideiglenes Magyar Nemzeti Tanácsot, másrészt – és ami sokkal fontosabb – nem hozza létre a magyar választói névjegyzéket, vagyis nem adja meg a lehetőséget, hogy a magyarok saját maguk döntsenek arról, kik képviselék őket.



A pártnak komoly kétségei vannak a törvénynek az-  
 zal a cikkelyével kapcsolatban is, amelyet általában  
 egyik nagy értékének tüntetnek fel, ez pedig a vegyes  
 összetételű környezetekben az etnikai arányok sérthe-  
 tetlenségét kimondó tétel. Ez a tétel egyrészt álszent,  
 mert az elmúlt évtized menekültáradatai következtében  
 létrejött, és a korábbi etnikai arányokat igencsak sértő  
 új arányokat szentesíti, és hirdeti ki véglegesnek, más-  
 részt még az is nagy kérdés, hogy egyáltalán ez a ren-  
 delkezés megvalósul-e a gyakorlatban, vélik a Mozga-  
 lomban.

– Képzeljék el a kezelőorvosukat, amint újévi üd-  
 vözetében jó egészséget kíván önöknek, ugyanakkor  
 semmilyen konkrét gyógymódot nem ír elő. Az ember  
 az ilyen jókívánságot persze megköszöni, de nem ezt  
 várja el épp a kezelőorvosától. Körülbelül ennyit jelent  
 ez a törvény: felsorolja a lehetőségeket a kisebbségek  
 számára, de semmilyen határidőt, kötelezettséget, bü-  
 tetést, konkrét pénzelési formát nem ír elő. A nemzeti  
 közösség az ilyen lehetőségeket persze megköszöni, de  
 nem ezt várja el épp az államtól – mondta végül  
 Ágoston Károly.

### Vágyaink és életünk \*

Hol van már az az ábrándos idő, amikor Ágoston  
 András közölte a szerbiai magyarsággal, hogy a há-  
 romlépcsős magyar autonómia papírjait átadta

---

\* MAJOR Nándor: Magyar Szó, 2002. március 3., 9. oldal

Miloševićnek, vele egyidejűleg pedig Jeszenszky Géza magyarországi külügyminiszter azzal ámított bennünket, hogy Milošević autonómiát ígért a magyaroknak. Méghozzá olyan autonómiát, amely Ágoston szerint fennmaradásunk egyedüli záloga volt, s amelynek köszönhetően magyar képviselő csak magyar választóinak, nem pedig a szerb kormányzatnak tartozott volna felelősséggel. Rég elillant az életünkől a hiszékenységek is meg az ábrándozás is, mely utóbbiról egyébként már Vörösmarty Mihály is megírta, hogy az élet megrontója.

Józan tépelődéssel természetesen már az 1990-es évek elején is beláthattunk volna néhány kézenfekvő dolgot. Például azt, hogy a kisebbségi ügyek rendezését Kis-Jugoszláviában majd csak akkor veszik sorra, miután lekerül a napirendről Horvátország, Bosznia-Hercegovina és Koszovó ügye. Vagy például azt, miért tárgyalna Kis-Jugoszlávia vagy Szerbia külön a magyarokkal kisebbségi autonómiáról, ha a magyarok ügyét egy kalap alá veheti a többi, majd egy tucatnyi szerbiai nemzeti kisebbség ügyével? Vagy ezt: miért adna Kis-Jugoszlávia minden nemzeti kisebbségnek teljes értékű kulturális vagy ha úgy tetszik, perszonális autonómiát, ha ezt még az Európai Tanács kisebbségi keretegyezménye sem várja el tőle? Természetesen ezt is: miért bízna rá Kis-Jugoszlávia a törvényben egyformára kiporciózott kisebbségi jogok végrehajtását megannyi kisebbségi autonómia "szervére", ha rábízhatja a hivatalos kis-jugoszláviai, tehát állami közigazgatásra?

Ha mindezt végiggondoltuk volna, tudhattuk volna, milyen elrendezésre számíthatunk kisebbségi nemzeti

ügyeinkben. A kis-jugoszláviai parlament a minap egyhangúlag elfogadta a nemzeti kisebbségek kollektív jogairól szóló törvényt, amelynek az a célja, hogy a kisebbségi nemzeti közösségek ápolhassák és megőrizhessék nemzeti identitásukat. Ennek a törvénynek az értelmében az identitás-megőrzés végett a nemzeti kisebbségi közösségek a nyelvhasználat, az oktatás, a kultúra és a tájékoztatás területén meghatározott jogokat élvezhetnek. A törvénybe foglalt jogok realizálása végett a föderáció szintjén egy külön pénzalapot létesítenek, amelyből a jogok érvényesítését finanszírozzák. A jogok érvényesítésére vonatkozóan az illetékességet megosztották a szövetségi kisebbségügyi minisztérium, a szerbiai, a tartományi és a községi törvényhozó és végrehajtó szervek, illetve az adminisztráció között. Tehát a kisebbségi jogok realizálásáról az állam gondoskodik. Az említett szervekkel párhuzamosan, közreműködés és ellenőrzés végett, a nemzeti kisebbségek közösségei is alkothatnak meghatározott testületeket: létrehozhatják saját nemzeti tanácsukat. Így a magyarok megalakíthatják a Magyar Nemzeti Tanácsot. A föderáció szintjén viszont Kis-Jugoszlávia, az állam létrehozza a nemzeti kisebbségek tanácsát, amelyben azonban szerbek is helyet kapnak.

A törvény azokról a nemzeti tanácsokról, amelyeket a kisebbségek hoznak majd létre, az állítja, hogy önkormányzati szervek lesznek. De vajon valóban önkormányzatról van-e itt szó? A leendő nemzeti tanácsok – közöttük a Magyar Nemzeti Tanács – illetékességét a törvény 19. szakaszának egy bekezdése így határozza meg: „A Tanács a hivatalos nyelvhasználat, az oktatás,



a nemzeti kisebbség nyelvén történő tájékoztatás, a kultúra területén képviseli a nemzeti kisebbséget, részt vesz a döntéshozatal folyamatában, vagy döntéseket hoz az említett területeken, és intézményeket létesít e területeken.” Azután van egy kitétel arról, hogy az önkormányzatok és az állami szervek e területeken történő döntéshozatalkor ki fogják kérni a nemzeti tanácsok véleményét, s egy másik, amelyik szerint a nemzeti tanácsok „a hatalmi szervekhez” fordulhatnak minden olyan ügyben, amely a nemzeti kisebbségek helyzetét érinti. Tehát a Magyar Nemzeti Tanács hatáskörében az dominál, hogy az identitás ápolását meghatározó négy területen – s nem általában véve – képviseli a magyarságot, meg hogy e területeken részt vesz az állami szervek döntéshozatalának folyamatában.

De van-e a nemzeti tanácsoknak – közöttük a magyarnak – bármiben is kizárólagos, tehát önálló, független döntésre felhatalmazásuk? Mert ha nincs, akkor ugyan miért tekinthetnénk őket valódi önkormányzati szervnek? Akárhogy néztük a törvény rendelkezéseit, a meg nem határozott intézmények kétes értékű alapításán kívül egyetlenegy kizárólagos felhatalmazást sem találtunk. Csak egy zavaros kitétel helyezi kilátásba, hogy az állami szervek „az említett területeken” átruházhatják a nemzeti tanácsokra saját felhatalmazásuk „egy részét”, s ebben az esetben „az állam szavatolja az e felhatalmazások ellátásához szükséges pénzügyi eszközöket” is. Tehát lehet, hogy a nemzeti tanácsok később rájuk átruházandó felhatalmazás alapján hozhatnak még önálló, végső döntést, de ez csak a jövő zené-

je. Ilyen felhatalmazásokért még csak ezután kell majd megküzdeni.

Úgy véljük tehát, hogy ezzel a törvénnyel a nemzeti kisebbségek csak embrionális formában kaptak önkormányzatot. Ahhoz, hogy leendő nemzeti tanácsuk – közöttük a magyaroké is – valóban önkormányzati szervvé váljon, még kemény küzdelem áll előttük. Ettől eltekintve azonban ez a törvény valóban mérföldkő a szerbiai nemzeti kisebbségek, közöttük a magyarság életében is. Azért is, mert végre törvény szabályozza helyzetüket, meg azért is, mert az előírányzott jogok, ha élnek velük, valóban lehetővé teszik nemzeti identitásuk megőrzését és fejlesztését. Ami a magyarságot illeti, az a benyomásunk, hogy ez a törvény még mindig jobb távlatot kínál számunkra, mint amilyen a szomszédos országok magyarsága státusát tekintve pillanatnyilag rendelkezik.

Két fontos dologra azonban máris felhívhatjuk a figyelmet. Az egyik az, hogy a törvény egyetlen szankciót sem irányoz elő azok ellen, akik ennek a törvénynek a rendelkezéseit megsértik. Ez azt jelenti, hogy senki sem fogja automatikusan realizálni a kisebbségek számára a törvénybe iktatott jogokat, ellenkezőleg: minden településen minden jogukért minden alkalommal külön-külön meg kell majd küzdeniük. Ez a magyarokra is vonatkozik. Tehát a nemzeti kisebbségek csak lehetőséget kaptak, s alkalmasint rajtuk áll, hogy településről településre jól vagy rosszul élnek-e ezekkel a jogokkal. A másik dolog: a szerbiai állam korifeusai alighanem úgy vélik, hogy ezzel a törvénnyel egy-két évtizedre rendezték a kisebbségek ügyét. Aligha lesznek hajlan-

dók pár év múlva módosítani ezeket a törvényeket, s jobb helyzetbe hozni a kisebbségeket. S a kisebbségi közösségek többségét – a kisebbeket, erőtlenebbeket – várhatóan huzamosabb ideig ki is elégíti majd ez a most megszabott keret. Ezért a törvénybe foglaltakat viszonylag tartós megoldásként kezelhetjük.

A jelen körülmények között a nemzeti kisebbségek aligha kaphattak volna minőségileg többet, jobbat, s erre megítélésünk szerint a közeljövőben sem számíthatnak. Ezért úgy véljük, hogy délibábok kergetése helyett erőiket a kínálkozó lehetőségek maximális kihasználására kell majd összpontosítaniuk, hogy megerősödve, felkészülhessenek a következő fordulóra. A politikában mindig a lehetőségek maximális kihasználására és a jó alkalmak kivárására kell koncentrálni. Ez a szerbiai magyarságra is vonatkozik. Tíz évvel ezelőtt hiába lobogtatta a vágyait tartalmazó papírokat, ki kellett várnia azt az időpontot, amikor Szerbiában halaszthatatlanná vált az ügy rendezése. Most pedig addig nyújtózkodhat, ameddig a kisebbségek közös takarója ér.

Vörösmarty megszívlelendő szavaival zárjuk sorainkat, A merengőhöz című verséből:

*„Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába:*

*Egész világ nem a mi birtokunk;*

*Amennyit a szív felfoghat magába,*

*Sajátunknak csak annyit mondhatunk.”*

**Március 5.** – Rasim Ljajić szövetségi kisebbségügyi miniszter kijelentette, a kisebbségi törvény elfogadása csak „egy hosszú és nehéz út kezdetét jelenti”. Ljajić



hozzátette, most egy egész sor köztársasági és szövetségi szintű törvénynek kell következnie, amellyel közelebbről is meghatározzák a kisebbségek jogait: közéjük sorolta az ombudsmanról szóló törvényt, a választási törvényeket, az általános és középiskolákról, valamint az egyetemről, a rádiós műsorszórásról, a tájékoztatásról szóló törvényt, s nemkülönben a helyi önkormányzatokról szóló új törvényt is. A nemrégiben elfogadott önkormányzati törvényt Ljajić átmeneti megoldásnak nevezte a szerbiai Alkotmány meghozataláig.

**Március 6.** – Rolf Ekeus, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet főbiztosa az EBESZ állandó bizottsága előtti felszólalásában – akárcsak az EU és az USA képviselői, akik szót kértek – kijelentette, hogy a JSZK-ban „a kisebbségekről szóló törvény (február 26-ai) elfogadása jelentős lépés”.

**Március 8.** – Papp Ferenc, az újvidéki községi képviselő-testület tanácsnoka, a Magyar Szóban megjelent olvasói levelében kifogásolta a vétőjog hiányát és a kisebbségek politikai jogainak kihagyását a kisebbségi törvényből. „A számarányunkhoz való képviselőtünket a politikai testületekből (Kosovóban a szerb kisebbség arányaihoz mérten került a politikai testületekbe + a szavazatokon megszerzett mandátumokkal). Itt a szerb polgárok a szerb képviselőkre szavaztak, ezért mi elvártuk a parlamenttől, hogy legalább ezeket a jogokat megkapjuk” – írja Papp

**Március 23.****Továbbra sem mi döntünk saját sorsunkról\***

A Kereszténydemokrata – Európa Mozgalom közleménye a kisebbségi és az omnibusztörvény kapcsán

Két olyan törvény is született a közelmúltban ebben az országban, amelyek (gyakori) emlegetésekor a délvidéki magyar politikai élet egy része nem takarékoskodik a dicsérő jelzőkkel. „Történelminek”, „egyedülállónak” és „korszakalkotónak” számít a Vajdaság hatáskörei egy részének visszaadását szabályozó köztársasági omnibusztörvény és a szövetségi kisebbségvédelmi törvény is azoknak a magyar politikusoknak a tálalásában, akik ezekkel a jelzőkkel talán a saját (szerény) hozadékukat igyekeznek jó áron eladni, lévén bizonyos szinteken ők maguk is részesei és haszonélvezői annak a hatalomnak, amely ezeket a törvényeket meghozta. Ahhoz, hogy az az irány, amely felé ezek a törvények mutatnak jó, kétség nem fér, viszont ahhoz, hogy a délvidéki magyar közvélemény objektív képet és értékítéletet tudjon alkotni ezekről a törvényekről, és azok valós hozadékáról, a frázisok pufogtatásán és a jelzők aggatásán túl talán nem ártana részletesen és tételesen is felsorolni, tulajdonképpen mi lényeges újat is hoztak ezek a törvények. Például a magyarság és minden nemzeti közösség – megmaradásának, és egyben jövőjének

---

\* Magyar Szó, 2002. március 23., 6. oldal

és felemelkedésének szempontjából talán legfontosabb területen, az oktatásban.

A szövetségi kisebbségvédelmi törvény három szakaszban foglalkozik ezzel a kérdéssel. Az ezekben a szakaszokban lefektetett és megállapított jogok jelentős részét (például a kisebbségi tannyelvű tagozatok megnyitására vonatkozóan) már a korábbi törvénykezés is megadta – elméletben. Hogy a gyakorlatban ezek a – szintén törvény adta! – jogok milyen mértékben és hogyan valósultak meg, arról bőséges tapasztalatanyagot szerezhettünk az elmúlt évek során. Lényegesen újat ez a törvény talán csak egy tekintetben hozott, ez pedig az, hogy a jelenlegi hatalom – a korábbival ellentétben – engedélyezi a kisebbségi nyelvű magániskolák és magánegyetemek megnyitását. Sőt, ennek a szakasznak a következő cikkelyei azt is „megengedik”, hogy a kisebbségi tannyelvű oktatást hazai és külföldi szervezettek, alapítványok és magánszemélyek pénzeljék, és ilyen esetekben az állam hajlandó bizonyos kedvezményeket adni, vagy lemondani bizonyos illetékekről. Sehol a törvényben az állam semmilyen konkrét garanciát és konkrét módon meghatározott anyagi kötelezettséget nem vállal saját kisebbségei – és adófizető polgárai anyanyelvű oktatásának biztosítása érdekében, csupán megadja a lehetőséget, hogy aki ezt tudja pénzelni is, ám tegye. Ám legyen a merev miloševici törvénykezéshez képest ez is egy kis elmozdulás, de ezt a „nagylelkű” engedményt (hadd fizessen más!) mindjárt történelemnek kikiáltani talán mégiscsak túlzás.

Az úgynevezett omnibusztörvény és annak az oktatásra vonatkozó része is – valóban arról szól(nak),



ami a sajtóban is megjelent a törvénnyel kapcsolatban: a hatáskörök egy része átkerült Belgrádból Újvidékre. Ennyi, nem több, és nem kevesebb. Magyarra lefordítva körülbelül annyit jelent, hogy amíg a magyar tannyelvű oktatásra vonatkozó kisebb és nagyobb horderejű kérdések sorsa eddig a pillanatnyi belgrádi politikai erőviszonyoktól függött, úgy ezentúl majd a pillanatnyi újvidéki politikai erőviszonyoktól függ. Ami körülbelül annyit tesz, mintha nem az egyik sorsjegyirodában vásárolnánk lutrit, hanem a másikban – bízva a jószerecsében. Továbbra sem mi döntünk saját sorsunkról, és továbbra sem mi döntjük el, hogy mire és hogyan tanítjuk saját új nemzedékeinket.

A délvidéki magyar közösség tehát kapott egy engedményt, hogy aki akarja és tudja, nyugodtan szervezze meg és pénzelje az anyanyelvű oktatást, valamint egy belgrádi sorsjegy helyett egy újvidékit cserébe. Ez a két törvény összesített és valós hozadéka az oktatás terén. Ha pedig ez az összesített hozadék már egyben új „korszakot is alkot”, nos, akkor némi gyanúval kell megállapítanunk, hogy a jelek szerint ez a korszak sem kecsegtet túl sok jóval.

A tanulság ebből a röpke kis elemzésből pedig az, hogy felelőtlen és veszélyes dolog ezekre a törvényekre hivatkozva azzal a tévhittel áztatni a délvidéki magyar közösséget, hogy itt kialakulóban van a magyar autonómiának valamiféle alapja vagy "pillére". Felelőtlen, mert ki-ki inkább csak a saját érdemeit akarja hangoztatni, és veszélyes, mert a hamis biztonság érzetét keltetheti. A valóság az, hogy épp azért van szükségünk a tényleges önrendelkezésre, hogy sorsunk ne a belgrádi

és újvidéki sorsjegyirodák pillanatnyi alakulásától függjön – olvasható a közleményben.

**Március 26.** – Ispánovics István polgármester Szabadkán az ország átalakulásával kapcsolatos tanácskozáson üdvözlő beszédében elmondta, a jugoszláv kisebbségi törvény megszavazását első lépésnek tekinti a köztársasági kisebbségi törvény megszületése felé, ugyanis, mint mondta, a szövetségi törvény kerettörvény. Kasza József, a szerbiai kormány alelnöke kiemelte: „a kisebbségi törvény csak kerettörvénynek tekinthető, s nem tesz eleget a kisebbségek elvárásainak”. A kormányaalelnök a kisebbségi törvény gyakorlati alkalmazása kapcsán elmondta, sajnos egyenlőre úgy tűnik, hogy sok időbe kerül, mire elkészül a köztársasági törvény, annál is inkább, mert most egyenlőre még az ország helyzete az első számú téma, tudósít a Magyar Szó.

**Április 5.** – Bajram Omeragić, a Szandzsáki Lista koalíció alelnöke kijelentette: a jugoszláv parlament a szövetségi kisebbségvédelmi törvényt „csak az Európa Tanács kirakatrendezése érdekében” fogadta el. Rámutatott: a törvény nemzeti tanácsok létrehozásáról rendelkezik, április 7-én pedig lejár a határidő, ameddig el kellett volna fogadni bizonyos előírásokat a törvény gyakorlati alkalmazhatóságához. „A szövetségi kormány azt mondja, rendkívül jó törvényt fogadott el, de ez mit sem ér, ha a gyakorlatban alkalmazhatatlan” –

mondta Omeragić, aki szerint Szerbiában is és Montenegróban is továbbra is megsértik az emberi jogokat.

**Április 7.** – „Az októberi események hozadékának az elosztása valójában a kisebbségi elit lojalitásának a megvásárlása, ezáltal pedig közvetetten a kisebbségek hűségének az elnyerése is. A kisebbségi kérdés megoldása tehát a szűk körű csoportérdekek megvalósítása révén történik. Ez ellen lehet védekezni, ha a nemzeti tanácsok munkája nyilvános lesz, s ha majd szigorú keretek között zajlik. Meg kell jegyezni azt is, hogy az említett törvény felgyorsítja a történéseket a kisebbségek életében, de már most késik azoknak a jogi dokumentumoknak a meghozatala, amelyek közelebbről pontosítják a nemzeti tanácsok megválasztását” – nyilatkozta Pavel Domonji, a Helsink Emberi Jogi Bizottság újvidéki irodájának vezetője a Magyar Szónak.

**Április 11.** – „A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságainak védelméről szóló törvény elfogadásával jelentős, de nem elegendő lépést tettünk a nemzeti kisebbségi közösségek teljes védelme felé. Az elkövetkező hónapban bemutatjuk az új kisebbségi politikát, amely az új törvényes szabályozáson, a demokratikus intézmények kiépítésén, kedvező politikai környezet kialakításán, a decentralizáció folyamatán és szélesebb regionális viszonyuláson alapul – jelentette ki Rasim Ljajić, szövetségi a törvény alkalmazásával kapcsolatos értekezleten.



**Április 12.** – „A Vajdasági Magyar Demokrata Párt ellenzi a Szövetségi Kisebbségügyi Minisztériumnak a kisebbségi törvény meghozatalával és újabban annak alkalmazásával kapcsolatos politikáját. Csakúgy mint a törvény meghozatalakor, a nemzeti tanácsok létrehozataláról szóló határozattal kapcsolatban is folytatódik a kész tények politikája: az érdekeltek nem juthatnak hozzá a készülő jogszabály szövegéhez. A minisztérium titkolódzik” – áll a VM DP közleményében.

**Április 24.**

### **Elektorok helyett közvetlen választásokat!**

Ezt szorgalmazta a tegnapi újvidéki kerekasztal-megbeszélés résztvevőinek szinte mindegyike

A nemzeti tanácsokat nem elektorok, hanem közvetlen választások útján kell megválasztani, tehát a kisebbségeknek önmaguknak kell dönteniük arról, hogy ki képviseli majd érdekeiket a jövőbeni tanácsokban. Egy mondatban így összegezhetnénk a Helsinki Emberi Jogi Bizottság szervezésében tegnap megtartott kerekasztal-megbeszélés résztvevőinek követelését. Napirenden annak a szabályzatnak a véleményezése szerepelt, amely az elektori közgyűlések szervezettségét és munkáját hivatott meghatározni. A szövetségi minisztérium által kidolgozott dokumentum egyébként ideigle-

---

\* O. K: Magyar Szó, 2002. április 25., 7. oldal

nes jellegű lesz, mivel a február végén elfogadott kisebbségi törvény rendelkezései értelmében külön törvénnyel fogják szabályozni ezt a kérdéskört.

Vlada Djurić, a kisebbségügyi minisztérium munkatársa bevezetőjében kiemelte, a nemzeti tanácsokat a javasolt megoldások értelmében elektorok útján választanák meg, és ez a szabályzat rendezi az elektorok, az elektori közgyűlés, valamint maguknak a nemzeti tanácsoknak a megválasztási módját. Mint mondta, eközben a részarányos választási elvet tartják a legjobb megoldásnak.

Ágoston András, a VMDP elnöke felszólalásában élesen bírálta a javasolt megoldásokat, hangsúlyozván, azok a szerb politikai elit, valamint a VMSZ kompromisszumának eredményei, miközben nem nyújtanak lehetőséget a perszonális autonómia megvalósulásához. Szerinte ez csupán a demokrácia látszatát kelti, a nemzeti tanácsoknak pedig nem lenne legitimitásuk. Feltette a kérdést, miért van szükség ideiglenes megoldásokra, hangsúlyozva, a nemzeti tanácsok megválasztásával a törvény meghozataláig várni kellene. Kifogásolta, hogy mindeddig nem kapták kézhez az elektorok megválasztását szolgáló űrlapokat, így azt sem tudják, mit tartalmaznak.

Végel László szerint csakis a közvetlen úton történő választások és a titkos szavazás az, ami demokráciának nevezhető. Hozzáfűzte, a szakértői csoportban szó sem volt az elektorokról, és a minisztérium semmibe vette javaslataikat. Javasolta, hogy a minisztérium állítsa le ennek a szabályzatnak az elfogadását, és térjen vissza a demokratikus eljárások kínálta lehetőségekhez.

Gálambos László, a VMSZ újvidéki szervezetének alelnöke elmondta, a javasolt megoldások nem ideálisak ugyan, de az eddigi gyakorlathoz viszonyítva hatalmas előrelépést jelentenek, és a politikai realitást tükrözik. Szerinte az elektorok egy lépést jelentenek a közvetlen választások felé, azzal viszont egyetért, hogy a nemzeti tanácsok munkájában az állam befolyását idővel csökkenteni kell. Bürgermayer András, a Donau német egyesület elnöke a nyelvtudást igazoló bizonylat ellen emelt kifogást, mert e mérce alapján egyetlen német sem lehetne elektor, hiszen nincs is módjukban anyanyelvükön tanulni. E bizonylatról többen is szóltak, és nem tartják jó megoldásnak, amivel a minisztérium képviselője is egyetértett, és meggyőződését fejezte ki, hogy ezt a javaslatot törlik a szabályzat végleges szövegéből. Bozóki Antal, az Árgus intézőbizottságának elnöke szerint az lenne a legjobb, ha minden politikai párt, szervezet és egyesület egy-egy elektort adna a közgyűlésbe, mert így fennáll egy párt, a VMSZ dominanciájának, és ezzel együtt a leszavazásnak a veszélye. A szlovák és a ruszin kisebbségi szervezetek képviselői felszólalásaikban szintén a közvetlen választásokat szorgalmazták.

**Április 25.** – Az észak-bácskai körzet panaszírodája a közelmúltban igen nagy „krumplibá” vágta a fejszéjét: felmérést végzett Szabadka területén az ügyfélszolgálatok munkájáról. Összesen 114 hivatalban, irodában, illetve tolóablaknál vizsgálták a sorban állás/várakozás időtartamát, az alkalmazottak kétnyelvűségét, és feljegyezték az ügyes-bajos dolgaikat intézők



megjegyzéseit/észrevételeit. Több helyen is arra panaszkodtak a várakozók, hogy az üvegfal túlsó oldalán ülők egyáltalán nem ismerik a szabadkai nemzeti kisebbség nyelvét.

A községi hivatalokban még általában jól elboldogulnak az ügyfelek a magyar nyelvvel is, viszont a köztársaság hatáskörébe tartozó közvállalatokban már kevésbé rózsás a helyzet. Ha elvétve alkalmaznak is nem szerb anyanyelvű dolgozókat, azok nem minden esetben kerülnek közvetlen kapcsolatba az ügyfelekkel – bár végszükség esetén a „salterhoz” hívhatók. (Kevés a fecske. Így aligha lesz nyár.)

Talán nem túlzás azt állítani, hogy a szabadkai magyarok túlnyomó többsége, amikor a hivatalos ügyeit intézi, már automatikusan a szerb nyelvvel „indít”. Csak ritkán szólal meg magyarul. Náluk valamivel makacsabbak a környező magyar falvakból beutazó – általában idősebb – emberek, akik a hivatalok útvesztőiben is kitartóan próbálkoznak anyanyelvük „érvényesítésével”. Őket azonban nemritkán durván lekezelik, illetve szemtelenül rendreutasítják a türelmetlen és erélyes ügyintézők. (Sorban állás közben lehet ilyen tapasztalni!) Pedig rosszul teszik. Mert most már törvény szabja a magyar nyelv szabad használatát az ügyfélszolgálatban.

A községi képviselő-testület 2001. december 20-án megtartott ülésén határozatot hozott a község státútumának megváltoztatásáról és kiegészítéséről, amelynek értelmében nemcsak a községi hivatalokban, hanem az egész község területén is a szerb, a horvát és a magyar nyelv egyaránt hivatalos nyelvnek számít. Ez nagyon jól

hangzik, csak éppen azt nem tudni még, hogy hogyan fest majd az alkalmazása a gyakorlatban.

Az ideális talán az lenne, ha sikerülne – és nem csak a háromnyelvű közösségekben! – egy olyan légkört teremteni, amelyben, ha nem is tapsolnak neki, de úgyahogy elfogadják a többnyelvűséget. Kitoró lelkesedésre még a legderűlátóbbak sem számítanak, ugyanis mára már elérhetetlen messzeségbe került a valaha volt – testvériség-egységgel fűszerezett – békés együttélés. Mostanában egy egészen új helyzethez szoktatnak bennünket (itt, az északi végeken is!), amelyben automatikusan ellenszenvet váltanak ki a más nyelvet beszélők, ahol sokak számára fülsértő a magyar beszéd.

Nem tartom kizártnak, hogy nemsokára kénytelenek leszünk újragombolni azt a bizonyos magyarmellényt, ha azt akarjuk, hogy jól álljon. Szégyen ide, szégyen oda, vissza kell térni az alapokhoz: vissza kell kanyarodni az évekkel ezelőtt beszüntetett környezetnyelv oktatáshoz. Annak idején könnyű szívvel mondtunk le róla – kínosan kényelmetlen volt tanárnak, diáknak egyaránt –, most mégis úgy tűnik, újbóli bevezetése, tantervbe iktatása nélkül aligha remélhető lényeges javulás. Már ha egyáltalán komolyan gondoljuk a kisebbségvédelmi törvénynek a betartását. Ha azt szeretnénk, hogy ne essen az árfolyama a szellemi értéktőzsdén. Ne legyen a szavatosságát gyorsan vesztő. Régi alapigazság: minden törvény annyit ér, amennyit betartanak belőle. Hogy ennek a szóban forgónak idővel miként emelkedik az „ázsioja”, az majd a gyakorlatban mutatkozik meg – írja egyebek a között a Magyar Szóban

Szabó Angéla a Transzparenstörvény, avagy hogyan fest majd a kétnyelvűség a gyakorlatban című írásában.

## Hogyan választunk Nemzeti Tanácsot?

### Késik a kisebbségjogi törvény alkalmazása

A jugoszláv szövetségi parlament 2002. február 26-án fogata el a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságainak védelméről szóló törvényt, amely március 7-én hatályba is lépett. A törvény 24. cikke arra kötelezte a Nemzeti és Etnikai Közösségek Szövetségi Minisztériumát, hogy a kisebbségi nemzeti tanácsok megválasztásával megbízott elektori gyűlés illetékességével és munkamódjával kapcsolatos többi, a törvénnyel nem rendezett kérdést „a törvény hatályba lépésétől számított 30 napos határidőn belül” szabályozza. Ez a határidő április 7-én lejárt.

Az említett minisztérium és a tartományi kisebbségi ügyekkel is megbízott titkárság csak április 11-ére hívott össze egy tanácskozást Belgrádban „a kisebbségi szervezetek képviselőivel”, amelyen „a kisebbségi törvény végrehajtása volt a téma, különös tekintettel a nemzeti tanácsok létrehozására és megválasztására”. A tanácskozáson kiosztották a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsát megválasztó elektori gyűlés munkájáról és szervezésétől szóló szabályzat (még csak nem is tervezetét, hanem) munkaváltozatát, amelynek szövegét olvasóink tájékoztatása érdekében teljes egészében közreadjuk. (A szövegéhez az egyik belgrádi székhelyű



emberi jogi szervezet által jutottunk, így elsőként jelentetjük meg.)

A nemzeti tanácsok létrehozataláról szóló határozattal kapcsolatban is csakúgy, mint a törvény meghozatalakor, „folytatódik a kész tények politikája: az érdekeltek nem juthatnak hozzá a készülő jogszabály szövegéhez” – olvasható a Vajdasági Magyar Demokrata Pártnak (VMDP) az említett tanácskozással kapcsolatos reagálásában. „Az érdekelt kisebbségi pártok és civil szervezetek képviselőinek ahelyett, hogy maguk alkothattak volna véleményt a szóban forgó határozat tervezetéről, meg kellett elégedniük Korhecz Tamás kisebbségügyi titkár bevezetőjével” – áll az említett párt reagálásban. Emiatt – értesüléseink szerint – a VMDP képviselője el is hagyta a tanácskozást.

Az sem világos, hogy kik voltak a résztvevők, és milyen kritériumok alapján hívják össze az ilyen tanácskozásokat, amikor az egyes kisebbségjogi civil szervezetek leginkább csak a sajtóból értesülnek, hogy valakik a „fejük felett már döntöttek”. Ezért nem hangzanak egészen őszintén a kisebbségügyi titkárnak az április 21-i Magyar Szóban megjelent szavai: „Nem csak bírálólag kell fellépni, lehet ugyan bírálni, lehet valakinek vagy csak az a szerepe, hogy árgus szemekkel nézze, figyelje a döntést hozó többségnek a lépéseit, és bírálja minden kezdeményezésüket a jobb döntés meghozatala érdekében, de ott kell lenniük aktívan, tevékenyen be kell kapcsolódniuk a munkába”.

Ez a legújabb dokumentum is azt igazolja, hogy a jelenlegi hatalom részeseinek esze ágában sincs – a demokrácia szabályai szerint – a (párton kívüli) többség

részvételét biztosítani a döntéshozatalban. Az alábbi szabályzat úgy van megfogalmazva, hogy „legalizálja (törvényesíti) ugyan, de nem legitimálja (igazolja) is” a jelenlegi erőviszonyokat. A leendő nemzeti tanácsot ugyanis elektori rendszerben hozzák létre, amely előre biztosítja a vajdasági magyarok – igaz, legerősebb – pártjának, a Vajdasági Magyar Szövetségnek az irányító szerepét. Ez eleve nem felel meg a demokrácia követelményeinek, mert nem teszi lehetővé egyrésről a többi párt és civil szervezet egyenrangú részvételét, másrésről pedig kisebbségi közösségünk sokszínű érdekeinek a hatékony kifejezését.

Az említett interjú szerint az alábbi szabályzatot valószínűleg még ezen a héten közzéteszi a Minisztérium. A tisztelt olvasóra bízunk annak eldöntésével, hogy kik (és hogyan) döntenek „a fejünk fölött”... B. A.

**Április 28.** – A Vajdasági Magyar Demokrata Párt megdöbbenéssel veszi tudomásul, hogy a kisebbségi törvény meghozatala nyomán a kisebbségügyi minisztérium az ország egészére jellemző alkotmányos bizonytalanság közepette, és a kisebbségi közösségek szinte egyöntetű kifogásai ellenére, a közvetlen választások mellőzésével akarja létrehozni az ideiglenes jellegű nemzeti tanácsokat. Célja az, hogy az általa szorgalmazott közvetett választás nyomán jogszabály-alkotási és végrehajtási jogosultság nélküli kormánybarát testületek jöjjenek létre. Ezek a képződmények legális működése esetleg biztosítható, de legitimitása nem, hiszen, miután nem közvetlen választások útján jönnek létre, képtelenek lesznek arra, hogy feltárják, kifejezzék és

képviseljék is a közösség identitásának megőrzése szempontjából alapvetően fontos érdekeket. Így, ezek az ideiglenes nemzeti tanácsok olyan testületekké válnak, amelyekben nem a magyar vagy más kisebbségi, hanem a szerb hatalmi akarat dominál. Ennek megfelelően tényleges funkciójuk az lenne, hogy tagjaik, illetve a vajdasági magyarság esetében a VMSZ és holdudvara legális formában közvetítsék a szerb nemzeti érdekeket a magyar kisebbségi közösség egésze felé.

Ha a Jugoszláv Alkotmánybíróság is jóváhagyja a kisebbségügyi minisztérium elképzelését, a Vajdasági Magyar Demokrata Párt megfontolja, részt vesz-e az ideiglenes nemzeti tanácsok létrehozatalára irányuló, tekintélyes szerb civil szervezetek és kiemelkedő szakértők által is elhibázottnak tartott politikai vállalkozásban – áll egyebek között a VMDP közleményében, amelyet a Magyar Szó közöl.

**Május 5.** – Végel László a Magyar Szónak adott interjújában erélyesen bírálja a nemzeti tanácsok elektrokok útján történő megválasztását:

– A szakértői csoportban egy más javaslat formálódott meg, tehát a közvélemény félrevezetéséről van szó, amikor azt állítják, hogy véleményünk azonos volt a törvénybe foglalt megoldásokkal. A szakértői csoport kiváló szerb politológusok, szociológusok és más szakemberek közreműködésével azt irányozta elő, hogy minden kisebbség maga választja meg a saját nemzeti tanácsait. Ez állt a 2001 júniusban általunk felkínált utolsó változatban is, melyet a minisztériumban jogilag kellett volna rendezni. A közvetlen választásokra vo-



natkozó véleményünket végül teljesen mellőzték, munkánkat semmibe vették, még csak meg sem köszönték az önkéntesen végzett munkánkat. Most is azt állítom: a kisebbségi polgárok érettek arra, hogy maguk válaszszák meg közvetlen választásokon azokat, akiket a kisebbségi nemzeti tanácsban látni szeretnének. Szerintem ez az egyetlen demokratikus út, és nem kellene ezt megkerülni. Ezért is javasoltam, hogy állítsák le az elektorok útján történő választásokhoz fűződő megoldást, és hozzanak olyan ideiglenes törvényt vagy szabályzatot, amely szavatolná a közvetlen választásokat. Ily módon mozgósítani lehetne a magyar polgárokat arra, hogy tudatosodjon bennük a nemzeti identitás. Kétségen kívül vannak értelmes emberek, mind a politikusok, mind az értelmiségiek körében, de mégis, amikor ilyen dolgokról van szó, a legbölcsebb maga a választópolgár.

Az sem igaz, és ezt nem győzőm elégszer hangsúlyozni, hogy az EBESZ nem engedélyezi a közvetlen választásokat. A kezemben van az EBESZ véleményezése, ők azt kifogásolták, hogy a kisebbségi nemzeti tanácsoknak nincs elég illetékessége, és ilyen irányban javasolnak módosításokat. Nem ellenzik a kisebbségi választói névjegyzékek létrehozását, csak azt javasolták, hogy a nemzeti tanácsok szélesebb jogkörrel rendelkezzenek. A Velencei Bizottság után ma már nevetéses arról beszélni, hogy a kisebbségek nem teremthetik meg a saját választói névjegyzéküket, hiszen a státustörvény is azt bizonyítja, hogy az emberek önként jelentkeznek. Más kérdés, hogy kényszerből nem lehet ezt megteremteni, tehát az állam nem parancsolhat rá a

polgárookra, hogy kötelezően fel kell iratkozniuk egy ilyen névjegyzékre. Ha a törvényes lehetőség mellett a kisebbségi közösség tagjai nem akarnak feliratkozni a választói névjegyzékre, az azt jelentené, hogy nem kívánják az autonómiát. Személyesen úgy gondolom, a jelenlegi magyar közéletben a magyar kisebbség támogatja az autonómia-törekvéseket, kívánja a közvetlen szavazást, és azt, hogy maga döntsön a saját sorsáról, tehát, hogy semmiféle elektor ne gondolkodjon helyette. Ennyit ez a magyar polgár, amely itt tíz éven keresztül szenvedett, megérdemel. A minisztériumnak a nemzeti kisebbségek polgárai, nem pedig az egyes politikai pártok iránt kell bizalommal lennie – hangozatta Végel.

**Június 5.** – A helyi önkormányzatokról szóló, nemrégiben elfogadott köztársasági törvény szerint nem használhatók a kisebbségek szimbólumai a helyi önkormányzatok irodahelyiségeiben és épületein, márpedig a szövetségi kisebbségvédelmi törvény megengedi ezt állami ünnepnapokon és a kisebbségek ünnepein, azokban a községekben, amelyekben a kisebbség nyelve hivatalos használatban van, írja a Magyar Szó.

**Június 7.** – A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló szerbiai törvény nem engedélyezi a földrajzi nevek feltüntetését a kisebbségek nyelvén és írásmódjuk szerint, ami ellentmond a szövetségi kisebbségvédelmi törvénynek (de több nemzetközi megállapodásnak is, amit az ország aláírt) – állapítható meg a Tartományi

Jogalkotási, Közigazgatási és Kisebbségügyi Titkárság pontosításából.

**Június 9.**

### **Mi lesz veled Magyar Nemzeti Tanács?**

A Kereszténydemokrata-Európa Mozgalom  
közleménye

Mint hírlík, nagy ütemben (settenkedve, suttyomban) folyik az aláírásgyűjtés a leendő MNT-t megválasztó elektorok tanácsába való bekerülésért – mármint, hogy a VMSZ háza táján. Azt hiszem, nemcsak hogy érdemes, de egyenesen kötelesség is felhívni a nyilvánosság figyelmét az égbekiáltó hamisságra. Keveset tudni az akcióról, csak amit itt-ott elszóltak a mindenre hivatottak: pl. azt, hogy lehetőleg még a nyárelőn, tehát mihamarabb (valakinek nagyon sietős?!) létre kell hozni a Magyar Nemzeti Tanácsot, ami a délvidéki magyarság parlamentje lenne. Úgy véljük, az MNT-nek igen nagy hasznát vennék a magyar autonóm területen belül, de így, a politikai anarchia peremén éppúgy a délibáb kormányosa lenne, mint mai, ideiglenes elődje. Hogy pontosan mi is készül, nem lehet tudni, hiszen semmilyen hivatalos értesítést sem kaptunk; ismereteink szerint aláírásokat lehet majd gyűjteni valamiféle nyomtatványra, ami még nincsen, de szorgos pártkatonák már

---

\* VARGA Tibor, a KDEM elnöke: Magyar Szó, 2002. június 9., 6. oldal.



ügyeskednek a terepen – ahogy arra annak idején megtanították őket a kumroveci pártiskolában.

A Kereszténydemokrata-Európa Mozgalom elnöksége az alábbiak szerint értékeli a fentebb vázolt jelenséget:

– Kötelességünknek tekintjük, hogy minden, hozzánk eljutó értesülésről tájékoztassuk közösségünket – mint ahogy tesszük ezt ezúttal is.

– Az amerikai elnökválasztásokon szokásos elektori választási rendszer, (ami ott 200 millió ember szavazását kívánja megkönnyíteni) esetünkben nem látjuk indokoltnak. A módszer erőltetéséből a hamisság, a tisztességtelen szándék világlik ki.

– Nem tekintjük hiteles magyar képviselőknek azokat a személyeket, akik a legutóbbi választásokon nem magyar szavazatokkal nyertek valamilyen mandátumot – még ha magyar hangzású is a nevük és esetleg tagjai is, pl. a VMSZ-nek. Ebből következően nem lehetnek sem tanácsnok-választók, sem pedig tanácsnokok.

– A KDEM nem kíván részt venni semmilyen manipulációban, így a fenti módszert, és az abban való bármilyen közreműködést határozottan elutasítja. A délvidéki magyarság Nemzeti Tanácsát csak és kizárólag az érintett közösség tagjai választhatják meg. Ennek egyedüli hiteles módja a magyarok választói névjegyzékének elkészítése, majd a közvetlen tanácsnoki választás kiírása és lebonyolítása lehet.

– A magyar választói névjegyzék elkészítésében a Mozgalom tagjai szívesen vesznek részt – szakembereink pedig ilyen jellegű tevékenységben tapasztalattal bírván, vállalják annak megszervezését is.

**Június 18.** – Deli Andor péterrévei jogász, a Magyar Szó Közös Íróasztalunk című rovatában megjelent írásában a lapban megjelent párközleményeket bírálva, reagált a KDEM elnökének június 9-i közleményére, amelyben „számos hiányosságot vet észre, többek között a szerző járatlanságát egy jogszabály érvényét és hatályát illetően”, majd így folytatja:

– „Való igaz, hogy még mind a mai napig várjuk a törvény által engedélyezett nemzeti kisebbségek tanácsának megválasztását részleteiben szabályzó kormányrendeletet, de ez nem változtat a tényen, hogy a 24. szakaszban megfogalmazott alapelvek elég jogalapot és információt nyújtanak a választási előkészületek megkezdéséhez. Mindehhez csak arra van szükség, hogy elolvassuk a fent említett szakaszt.

Ami pedig az elektori rendszert illeti: ha testszik, ha nem a törvényben ez áll, és így nem marad már hátra, mint hogy alkalmazzuk, feltéve, ha igazán akarjuk a MNT mihamarabbi felállítását”.